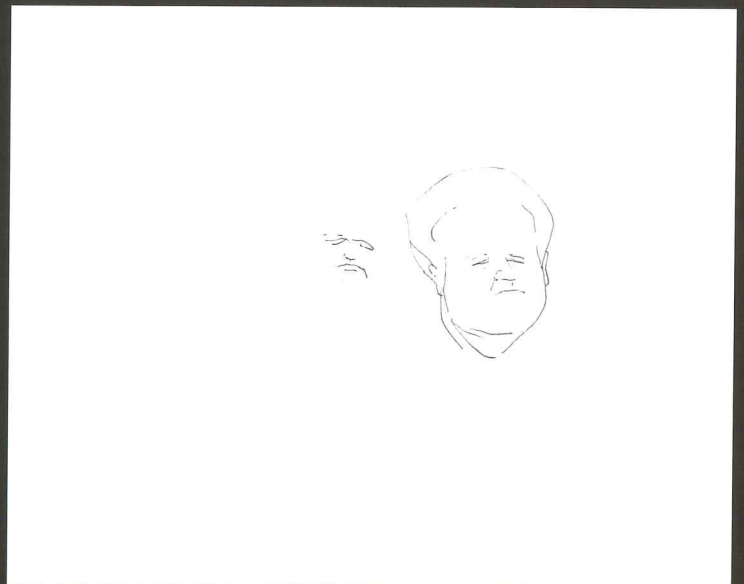

N T A I R E

'Si, dans la relation entre le dit et son avoir-lieu, le sujet de l'énoncé pouvait bien être mis entre parenthèses, puisqu'il avait d'ores et déjà pris la parole, la relation entre la langue et son existence, entre langue et archive, exige en revanche une subjectivité, qui seule atteste, dans la possibilité même de parler, une impossibilité de la parole. Et c'est pourquoi la subjectivité se présente comme *témoin*, peut parler pour ceux qui ne peuvent parler. Le témoignage est une puissance qui accède à la réalité à travers une impuissance de dire, et une impossibilité qui accède à l'existence à travers une possibilité de parler. Les deux mouvements ne peuvent ni se confondre dans un sujet ou une consigne, ni se scinder en deux substances sans communication. Cette intimité indémaillable est le témoignage.'¹

Giorgio Agamben (1999), *Ce qui reste d'Auschwitz. L'archive et le témoin. Homo Sacer III*, Editions Payot & Rivages, p. 191-192.

Mensen zoeken dikwijls naar 'de waarheid' om zich op die manier een positie te kunnen verschaffen ten aanzien van 'een gebeurtenis'. Grubanov toont ons dat de verhouding van

het individuele verhaal ten aanzien van de geschiedenis niet rond zo'n inhoudelijke waarheid draait. En dat dit *à la limite* geen positie verschaft. Het zou betekenen dat het eigen verhaal en het collectieve verhaal zouden kunnen versmelten in een persoon. Het tegendeel gaat echter ook niet op. Zoals Agamben verwoordt, zijn het ook geen aparte substanties en is een zekere 'communicatie' tussen beide noodzakelijk. Het 'origineel', het 'avoir-lieu' kan niet probleemloos achterhaald en verwoord worden. Het is die complexe onmogelijkheid om een positie in te nemen die Agamben beschrijft wanneer hij het heeft over de dialectiek van de getuigenis. Een getuigenis is niet het verwoorden of verbeelden van een waarheid. Grubanov kiest er niet voor om zijn persoonlijke verhouding bloot te leggen of om zijn verhaal te vertellen, maar legt de structuur bloot die schuilt in de uiterst ambivalente verhouding tussen het private en het publieke van zo'n gebeurtenissen. Hij verschuilt zich niet achter standpunten, maar zoekt op een basale manier naar een positie die niet verworden wordt door een zoektocht naar 'de verborgen waarheid'. Deze waarheid is onzegbaar. Hij toont de structurele ambivalentie van die verhouding zelf. Van het zelf getuige zijn van

zo'n geschiedenis en het zichzelf plaatsen in een historisch moment.

Als wederzijdse contrapunten zijn de tekeningen en de TV-beelden tegelijkertijd onlosmakelijk verweven doorheen de intimiteit van het 'avoir-lieu'. Beide media leggen 'de gebeurtenis' vast. 'De gebeurtenis' krijgt het statuut van 'het ding', waarrond gecirkeld kan worden, dat formeel in de geschiedenis vastgelegd kan worden maar onzegbaar is en als dusdanig geen aanwijsbaar of zegbaar 'origineel' heeft.

Hier raakt Grubanov aan de door Agamben beschreven verhouding tussen wat onzegbaar is, tussen het onvermogen om te spreken en de onmogelijkheid van de getuigenis als mogelijkheid om te spreken. Het is een intimiteit die aan ons ontsnapt en tegelijkertijd een subjectiviteit vereist. Grubanov legt zo in één beweging de kloof en dialectiek bloot tussen de door media en historici bepaalde geschiedenis en de persoonlijke geschiedenis. Hij vrijwaart hiermee de plaats van de getuige.

1. 'In de verhouding tussen het gezegde en diens 'plaatsvinden', kon het subject van het uitgesprokene makkelijk tussen haakjes gezet worden omdat het reeds het woord had genomen; de relatie tussen taal en bestaan, tussen taal en archief daarentegen, vereist een subjectiviteit die alleen getuigt, door de mogelijkheid van het spreken, van een onmogelijkheid van het woord.'